

УДК 341.171

DOI <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2023.01.99>

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ПЛАТІЖНИЙ ОРДЕР (EUROPEAN PAYMENT ORDER – EPO) ЯК ЗАСІБ ТРАНСКОРДОННОГО СТЯГНЕННЯ ЗАБОРГОВАНОСТЕЙ В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СОЮЗІ

Забокрицький І.І.,

доктор юридичних наук, доцент,
доцент кафедри теорії права та конституціоналізму
Інституту права, психології та інноваційної освіти
НУ «Львівська політехніка»
ORCID ID: 0000-0002-7652-0083

Забокрицький І.І. Європейський платіжний ордер (European payment order – EPO) як засіб транскордонного стягнення заборгованостей в Європейському Союзі.

В даній статті розглядається питання Європейського платіжного ордеру (European Payment Order – EPO). Наголошено на важливості наявності цього інструменту як складової принципу внутрішнього ринку ЄС. Стверджено, що як і в будь-якій торгівлі чи інших комерційних відносинах, є ризик виникнення заборгованостей, що створює проблеми для кредиторів. Проблеми ще більше можуть бути ускладнені тим фактом, що боржник знаходиться поза межами держави, в якій знаходиться кредитор, а отже це інша держава, з іншим законодавством, підходами до вирішення спорів, тощо. Розглянуто основні етапи процедури EPO. Наголошено, що процедура виглядає загалом простою, однак зразу помітно основний недолік – для оспорення достатньо просто подати заяву, навіть не надаючи достатніх підстав для оспорення. Таким чином, це дозволяє боржнику доволі легко затягнути справу, перевести її до розгляду в національний суд (хоча і передбачає, що боржник має зреагувати протягом 30 днів, що не завжди на практиці може трапитись, особливо якщо боржник не користується послугами кваліфікованого юридичного радника). Важливим також є той факт, що процедура EPO застосовується у всіх-державах членах ЄС, окрім Данії. Це означає, що її застосування є справді універсальним і може бути застосоване практично до будь-якого боржника в Європейському Союзі. Вказано, що Регламент ЄС No 1896/2006 від 12 грудня 2006 р. застосовується до цивільних та комерційних питань в транскордонних справах, а також передбачає винятки, коли він не може застосовуватись. Зроблено висновок, що основний недолік процедури полягає в тому, що доцільнішим було б якби боржник був зобов'язаний навести хоча б мінімальні аргументи, причини для того щоб подати таке заперечення. Це дозволило б уникнути безпідставних заперечень, спрямованих виключно

на те, щоб затягнути подовше вирішення питання боргу. Крім того, це змусило б боржників більш серйозно поставитись до процедури заперечення, спонукало б звернутись за допомогою до кваліфікованого юридичного радника. Оскільки послуги такого юридичного радника можуть бути доволі дорогими, боржник міг би зважити доцільність такого – наприклад, чи є сенс витратити кошти та ресурси на такі послуги, якщо підстави для позову справді безумовні і шанси на оспорення вже в судовому порядку дорівнюють нулю. Натомість, боржник може дуже легко без жодних на те додаткових підстав заперечити заяву. Зроблено висновок, що разом з тим, після набуття Україною членства в Європейському Союзі корисно буде приєднатись до цієї процедури та потрібно буде розробити основні національні особливості застосування EPO.

Ключові слова: Європейський платіжний ордер, European payment order, EPO, Регламент ЄС No 1896/2006, транскордонне стягнення заборгованості, стягнення заборгованості в ЄС.

Zabokrytskyi I. European payment order as a means of cross-border debt collection in the European Union.

This article examines the European Payment Order (EPO). The importance of this instrument as a component of the principle of the EU internal market is emphasized. It has been argued that as in any trade or other commercial relationship, there is a risk of arrears, which creates problems for creditors. Problems can be further complicated by the fact that the debtor is located outside the state in which the creditor is located, and therefore it is a different state, with different laws, approaches to dispute resolution, etc. The main stages of the EPO procedure are considered. It is emphasized that the procedure looks simple in general, but the main drawback is immediately noticeable - for a dispute it is enough to simply submit an application without even providing sufficient grounds for the dispute. Thus, it allows the debtor to delay the case rather

easily, transfer it to the national court (although it provides that the debtor must react within 30 days, which may not always happen in practice, especially if the debtor does not use the services of a qualified legal advisor). Also important is the fact that the EPO procedure is used in all EU member states, except for Denmark. This means that its application is truly universal and can be applied to almost any debtor in the European Union. It is indicated that EU Regulation No. 1896/2006 of December 12, 2006 applies to civil and commercial matters in cross-border cases, and also provides for exceptions when it cannot be applied. It was concluded that the main drawback of the procedure is that it would be more expedient if the debtor was obliged to provide at least minimal arguments, reasons for filing such an objection. This would allow to avoid groundless objections aimed solely at prolonging the resolution of the debt issue. In addition, it would force debtors to take the objection procedure more seriously and encourage them to seek help from qualified legal counsel. Since the services of such a legal advisor can be quite expensive, the debtor could weigh the expediency of such – for example, whether it makes sense to spend money and resources on such services, if the grounds for the claim are truly unconditional and the chances of a challenge already in court are zero. Instead, the debtor can very easily deny the application without any additional reasons. It was concluded that, at the same time, after Ukraine becomes a member of the European Union, it will be useful to join this procedure and it will be necessary to develop the main national features of the EPO application.

Key words: European payment order, EPO, EU Regulation No. 1896/2006, cross-border debt collection, debt collection in the EU.

Постановка проблеми. В 2022 році Україна чітко впевнилася в тому, що курс на набуття повноправного членства в ЄС є однією з основних стратегічних цілей нашої держави. Це привертає додаткову увагу як до всіх євроінтеграційних процесів, критеріїв, які Україна повинна виконати для того, щоб для початку розпочати переговори про членство, а згодом і набути його, так і загалом до права європейського союзу, яке стане обов'язковим і зобов'язуючим після вступу України до Європейського Союзу. А отже, вже на даному етапі слід поглиблено вивчати різноманітні правові механізми, які існують на рівні Європейського Союзу, бути готовими їх імплементувати та застосувати, в тому числі й щодо боргових відносин.

Стан опрацювання цієї проблематики. Принципи внутрішнього ринку ЄС передбачають, що в рамках ЄС існує спільний економічний простір і чотири основні свободи: руху товарів, осіб, послуг і капіталів. Він значною мірою дозволяє поглибити та інтегрувати між собою економіки

держав-членів, сприяє посиленню торгівлі. Разом з тим, як і в будь-якій торгівлі чи інших комерційних відносинах, є ризик виникнення заборгованостей, що створює проблеми для кредиторів. Проблеми ще більше можуть бути ускладнені тим фактом, що боржник знаходиться поза межами держави, в якій знаходиться кредитор, а отже це інша держава, з іншим законодавством, підходами до вирішення спорів, тощо. Існують різноманітні механізми до вирішення спорів між суб'єктами, де є чіткий іноземний елемент, наприклад такі альтернативні методи вирішення спорів як міжнародні комерційні арбітражі. Разом з тим, є випадки, коли більший фокус не на вирішенні спору (оскільки спір може бути навіть і не наявний, а боржник може визнавати наявність боргу), а саме безпосередньо в стягненні заборгованостей. Це стало предметом досліджень в тому числі й науковців (див. наприклад [1]). Разом з тим, дане питання залишається поза значною увагою української наукової спільноти і потребує подальших досліджень.

Відтак, **метою** даної статті є розгляд Європейського платіжного ордеру (European payment order – EPO) як засобу транскордонного стягнення заборгованостей в Європейському Союзі, аналіз основних проблем що виникають в процесі його застосування.

Виклад основного матеріалу. Коли виникають боргові відносини, сторони максимально зосереджені на максимально швидкому, простому й ефективному стягненні заборгованості. Для таких цілей на рівні Європейського Союзу було запроваджено процедуру EPO – European Payment Order (Європейський платіжний ордер) [2]. Оскільки це питання залишається загалом поза увагою українських науковців, вважаємо, що доцільним та корисним є розглянути цю процедуру, її основні переваги та недоліки, оскільки з часом (після вступу України до ЄС) вона може стати однією з основних опцій для українських кредиторів, які стикатимуться з необхідністю стягнути борг з боржника, що знаходиться в іншій державі-члені ЄС.

За загальним правилом, ця процедура виглядає доволі просто. Для початку кредитор заповнює форму А, в якому надає всі деталі сторін, природу та розмір вимоги. Після чого суд розглядає цю заяву, і якщо форма коректно заповнена, суд повинен видати EPO протягом 30 днів. Після цього EPO надсилається відповідачу судом. Далі в відповідача є наступні опції: він може або оплатити суму, яка зазначається в вимозі, або оспорити її. Для того щоб оспорити, є 30 днів, і якщо це трапляється, то у заявника є наступні опції: справа може бути передана до звичайного суду цивільного права і розглянута у відповідності з національним правом, або може бути застосована European Small Claims Procedure (Європей-

ська процедура розгляду дрібних позовів), або ж справа може бути припинена. У випадку ж якщо протягом 30 днів заява не буде оспорена, то ЕРО автоматично стає таким, що підлягає виконанню. Копія ЕРО (та, за необхідності, переклад) має бути надісланий до виконавчих органів держав-членів ЄС де він має бути виконаний. Виконання відбувається у відповідності до національних правил та процедур держав-члена ЄС де відбувається виконання [2]. Як бачимо, процедура виглядає загалом простою, однак зразу помітно основний недолік – для оспорення достатньо просто подати заяву, навіть не надаючи достатніх підстав для оспорення. Таким чином, це дозволяє боржнику доволі легко затягнути справу, перевести її до розгляду в національний суд (хоча і передбачає, що боржник має зреагувати протягом 30 днів, що не завжди на практиці може трапитись, особливо якщо боржник не користується послугами кваліфікованого юридичного радника). Важливим також є той факт, що процедура ЕРО застосовується у всіх-державах членах ЄС, окрім Данії. Це означає, що її застосування є справді універсальним і може бути застосоване практично до будь-якого боржника в Європейському Союзі.

Розглянемо більш детально основні аспекти цієї процедури, яка врегульована Регламентом ЄС No 1896/2006 від 12 грудня 2006 р. [3]. Як бачимо зі статті 1 цього Регламенту, метою є спростити, прискорити та зменшити витрати на судовий процес у транскордонних справах щодо безспірних грошових претензій шляхом створення процедури ЕРО. Ключовою ознакою тут є саме безспірність претензії. Як ми вже зазначали вище, якщо боржник оспорить її, це зразу створює підставу для передачі справи в національний суд, з подальшим розглядом спору по суті. Регламент застосовується до цивільних та комерційних питань в транскордонних справах. Також Регламент передбачає винятки, зокрема він не застосовується до:

- майнових прав, що випливають із подружніх відносин, заповіту та спадкування;
- банкрутства, процедур, пов'язаних з ліквідацією неплатоспроможних компаній або інших юридичних осіб, судових домовленостей, аналогічних процедур;
- питань пов'язаних із соціальним забезпеченням;
- претензій, що виникають із позадоговірних зобов'язань, за винятком випадків якщо: (i) вони були предметом угоди між сторонами або відбулося визнання боргу, або (ii) вони стосуються ліквідованих боргів, що виникають із спільної власності на майно (ст. 2 Регламенту).

Отже, практично будь-який традиційний комерційний чи цивільний спір може бути підставою для видачі ЕРО, а перелік винятків є порівняно невеликим. Що ж до визначення транскордонно-

го спору, то воно є доволі простим – це випадки, коли хоча б має доміцілью або є резидентом в іншій державі-члені ЄС, при цьому доміцілью визначається у відповідності до статей 59, 60 Регламенту No 44/2001 від 22 грудня 2000 р. про юрисдикцію, а також визнання та виконання судових рішень в цивільних і комерційних справах [4]. Зокрема, згідно ст. 60 цього Регламенту компанія або інша юридична особа або асоціація фізичних чи юридичних осіб має доміцілью за місцем, де вона має місце розташування, або центральне управління, або основне місце діяльності. Окремі правила передбачені для Сполученого Королівства (оскільки на момент прийняття Регламенту Великобританія була членом ЄС) та Ірландії, де «місце розташування» означає зареєстрований офіс або, якщо такого офісу ніде немає, місце реєстрації або, якщо такого місця немає ніде, місце, відповідно до законодавства якого відбулося формування такої юридичної особи. Таким чином, критерії є доволі чіткими, і як правило не виникає суперечок щодо визначення такого місця знаходження юридичної особи.

Загальні вимоги до самої заявки визначаються в ст. 7 Регламенту No 1896/2006. Не будемо зупинятись детально на них всіх, оскільки частина із них має технічний характер, але зазначимо, що, серед іншого, необхідно вказувати підставу позову, включно з описом обставин, на які сторона посилається як на підставу позову, і, якщо застосовно, відсотків що вимагаються, а також опис доказів, які подаються на підтримку позову та підстави для юрисдикції. Таким чином, для того щоб подати заявку в рамках ЕРО, важливим є належний опис своєї позиції та наявність доказів.

Якщо заявка була належним чином подана і немає підстав для відмови (які передбачені в ст. 11 Регламенту), то суд зобов'язаний, відповідно до ст. 12 Регламенту видати, настільки швидко наскільки це можливо, але не зазвичай протягом 30 днів з дня подання заявки, Європейський ордер на платіж відповідно до форми Е зазначеної в додатку V. При цьому важливо, що в цей 30-денний період не включається будь-який час, необхідний заявнику для того, щоб завершити чи змінити свою заявку. В даному Європейському ордері на платіж відповідачу рекомендується оплатити зазначену суму або ж подати заперечення на ордер шляхом подання до суду протягом 30 днів з моменту вручення ордеру заяви про заперечення. Також в Європейському ордері на платіж відповідач повинен бути проінформований:

- про те, що ордер виданий виключно на основі інформації, яка була надана заявником і не була перевірена судом;
- ордер автоматично стане таким, що підлягає виконанню, якщо заява про заперечення не буде подана відповідно до ст. 16 Регламенту;

- якщо подано заперечення, провадження буде продовжено в компетентних судах держави-члена відповідно до норм звичайного цивільного процесу, якщо позивач прямо не звернувся з проханням про припинення провадження в цьому випадку.

Таким чином, відповідач є належним чином проінформований про всі наслідки які можуть виникнути як у разі подання заяви про заперечення, так і в разі, якщо вона подана не буде. З одного боку це, безумовно, є правильним, оскільки важливо належним чином проінформувати боржника-відповідача. З іншого боку, на практиці це може означати, що боржник зможе дуже легко подати заперечення на заяву, таким чином передаючи справу до загального суду. При цьому заявник втратить можливість легко отримати свою заборгованість. Отже, доволі значні шанси того, що ЕРО в такому разі буде проміжною процедурою, яка не дозволить стягнути борг, а справа по суті буде вирішуватись в суді.

Окремо зупинимось також на порядку вручення Європейського платіжного ордеру, який передбачений в ст. 13 Регламенту. Він має бути вручений відповідачу відповідно до національного законодавства держави, в якій має бути здійснено вручення, одним із таких способів:

- особисте вручення, засвідчене підтвердженням отримання, включаючи дату отримання, яке підписується відповідачем;
- особисте вручення, засвідчене документом, підписаним компетентною особою, яка здійснила вручення, про те, що відповідач отримав документ або відмовився його отримати без будь-яких правових підстав, і дату вручення;
- поштовою службою, засвідченою підтвердженням отримання, включаючи дату отримання, яке підписується та повертається відповідачем;
- вручення електронними засобами, такими як факс або електронна пошта, засвідчене підтвердженням отримання, включаючи дату отримання, яке підписується та повертається відповідачем.

Як бачимо, способи вручення є доволі звичними, але передбачають також і вручення електронними засобами, що сприяє поширенню більш технологічних засобів комунікацій.

Повертаючись до питання заперечення на позов, важливо, що відповідно до ст. 16 (ч. 3) Регламенту відповідач повинен зазначити в заяві про заперечення що він оспорує позов, при цьому не потрібно вказувати підстави для такого оспорення. На наше переконання, це є одним із основних недоліків процедури ЕРО. Спостерігається певна асиметрія між заявником і боржником. Як ми зазначали вище, заявник повинен зазначити як підставу позову, так і опис доказів, які подаються. При цьому боржник не повинен зазначити жодних аргументів чому саме він ви-

рішує подати заяву про заперечення. На наше переконання, доцільнішим було б якби боржник був зобов'язаний навести хоча б мінімальні аргументи, причини для того щоб подати таке заперечення. Це дозволило б уникнути безпідставних заперечень, спрямованих виключно на те, щоб затягнути подовше вирішення питання боргу. Крім того, це змусило б боржників більш серйозно поставитись до процедури заперечення, спонукало б звернутись за допомогою до кваліфікованого юридичного радника. Оскільки послуги такого юридичного радника можуть бути доволі дорогими, боржник міг би зважити доцільність такого – наприклад, чи є сенс витратити кошти та ресурси на такі послуги, якщо підстави для позову справді безумовні і шанси на оспорення вже в судовому порядку дорівнюють нулю. Натомість, боржник може дуже легко без жодних на те додаткових підстав заперечити заяву. Вважаємо це одним із основних недоліків процедури ЕРО в такому форматі, в якому вона існує на даний момент.

Слід зазначити, що Європейською Комісією також був розроблений та опублікований практичний посібник для застосування Регламенту про Європейський платіжний ордер [5]. Даний посібник містить детальні пояснення та практичні поради, а також відповіді на найбільш поширені питання які можуть виникнути щодо застосування ЕРО. Окрім того, на офіційному вебсайті e-justice.europa.eu кожна держава-член Європейського Союзу, яка підтримує цю процедуру (тобто всі, крім Данії) надає інформацію, пов'язану з локальними особливостями її застосування, в тому числі і визначення судів, до яких треба звертатись, розміру судових зборів, тощо.

Як **ВИСНОВОК** можемо зазначити, що ЕРО є важливим кроком для забезпечення можливості легкого стягнення заборгованості, яка виникла між двома суб'єктами із різних-держав членів ЄС та доволі ефективним механізмом, що сприяє розвитку внутрішнього ринку ЄС. Разом з тим, він не позбавлений недоліків, основним із яких є можливість боржника формально заперечити на позов і таким чином зробити сам ордер не застосовним, а вирішувати справу в загальному суді. Вважаємо, що ця процедура могла б бути покращена в цій частині, якби перед боржником постали вимоги надати хоча б мінімальний рівень аргументації та доказів на користь своєї позиції, який був би достатнім порогом для того, щоб передавати справу на загальний судовий розгляд. Разом з тим, після набуття Україною членства в Європейському Союзі корисно буде приєднатись до цієї процедури та потрібно буде розробити основні національні особливості застосування ЕРО. Це свідчить про те, що розробки в даному напрямку залишаються важливими та актуальними.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Stănescu, CG. Regulation of Abusive Debt Collection Practices in the EU Member States: An Empirical Account. *J Consum Policy* 44, 179–216 (2021). URL: <https://link.springer.com/article/10.1007/s10603-020-09476-8>.
2. European payment order. URL: https://e-justice.europa.eu/41/EN/european_payment_order.
3. REGULATION (EC) No 1896/2006 OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL of 12 December 2006. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TX-T/?uri=CELEX%3A02006R1896-20170714&qid=1633692248055>.
4. Council Regulation (EC) No 44/2001 of 22 December 2000 on jurisdiction and the recognition and enforcement of judgments in civil and commercial matters. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TX-T/?uri=celex%3A32001R0044>.
5. Practice guide for the application of the Regulation on the European Order for Payment. URL: <https://e-justice.europa.eu/fileDownload.do?id=79895a32-067e-4a6e-b7fc-c117d59bf87f>.